

การจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนายุคดิจิทัล*

THE MANAGEMENT ON BUDDHISM DISSEMINATION IN DIGITAL ERA

พระครูวินัยธรปัญญา ปญญาวโร (ศรีสมุทร)

PhrakhruWinaithon Panya Payawro (Srisamut)

บุญเตือน ทรัพย์เพชร

Boonteun Sapphet

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Buddhachinnarat Sanga College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: panya.1979@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่อง “การจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนายุคดิจิทัล” มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายการจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามยุคสมัยปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ยุคดิจิทัลพุทธศาสนิกชนจะใช้ชีวิตในโลกออนไลน์ หรืออินเทอร์เน็ต เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีเช่น คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต และโทรศัพท์เคลื่อนที่ เป็นต้น การจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนายุคดิจิทัลของคณะสงฆ์ไทยจึงควรจะต้องมีพระสงฆ์ที่ศึกษาและพัฒนาในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้มากขึ้น ควรจัดให้มีการฝึกอบรมแก่พระสงฆ์สามเณร และพุทธศาสนิกชนที่สนใจ เกี่ยวกับการใช้ คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต ในการเข้าถึงและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา รวมถึงกำหนดแนวปฏิบัติในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการสื่อสารเครือข่าย การส่งข้อมูล ไร้พรมแดน ส่งเสริมและสนับสนุนให้วัด สำนักสงฆ์ที่มีความพร้อมเป็นศูนย์การศึกษาเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านระบบ E-Learning รวมถึงจัดเป็น สถานที่ปฏิบัติธรรมด้วย และเป็นที่ตั้งของศูนย์การเรียนรู้ การจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนายุคดิจิทัลในช่องทางสื่อโซเชียลต่าง ๆ เช่น ในเฟสบุ๊ก, ไลน์, ยูทูบ, และเว็บไซต์, โดยใช้เป็นทำภาณิง สื่อวิดีโอสั้น หรือ โลฟสดกิจกรรมที่วัด เช่น วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา งานวันมาฆบูชา งานวันวิสาขบูชา งานวันอาสาฬหบูชา งานสวดมนต์ข้ามปี เป็นต้น อีกทั้งควรสอดแทรกหัวข้อธรรมนั้น ๆ และขยายใจความข้อธรรมให้เข้าใจง่าย เพื่อให้พุทธศาสนิกชน ได้ฟังธรรมผ่านช่องทางดิจิทัล เป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับพุทธศาสนิกชนหรือบุคคลที่สามารถเข้าถึงสื่อสารสนเทศได้ เป็นข้อคิด

* Received 2 April 2021; Revised 18 April 2021; Accepted 23 April 2021

คติธรรม ละเว้นจากการทำความชั่ว ทำความดี ทำจิตใจให้บริสุทธิ์และประพฤติปฏิบัติธรรมตามหลักคำสอนในการดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข

คำสำคัญ: การจัดการ, การเผยแพร่, พระพุทธศาสนา, ดิจิทัล

Abstract

The academic article "The Management on Buddhism Dissemination In Digital Era" aims to explain The management of buddhism in the modern era has changed and developed rapidly. The digital age of Buddhists will live online or the Internet. Using technology devices such as computers, tablets and mobile phones. Therefore, the monks who studied and developed more in information technology should be provided. Training is available to novice monks and Buddhists interested in the use of computers and the Internet. to reach and propagate Buddhism, as well as to establish guidelines for the use of information technology and Communication is a network communication tool. Data Transmission Without Borders Promote and encourage temples, monks' offices, It is also a place to study Buddhism through the E-Learning system, as well as a meditation center and a learning center. ICT Community Digital Buddhism on social media channels such as Facebook, Line, YouTube, and websites, using still images, short video media or live streams. Activities at the temple such as Buddhist day, Makha Bucha Day, Visakha Bucha Day Asarnha Bucha Day Prayers, through the years, etc. It is also important to include the dhamma topics and expand the mind of dhamma to be easy to understand so that Buddhists can listen through digital channels, spreading Buddhism to people who do not have time to enter the temple. Listen to dhamma, be a thoughtful, refrain from doing evil, do good deeds, purify your mind, and behave according to the doctrine of living a normal, happy life.

Keywords: Management, Dissemination, Buddhism, Digital

บทนำ

ปัจจุบัน ยุคดิจิทัลอินเทอร์เน็ตถูกใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วโลก มีเว็บไซต์ต่าง ๆ มากมาย และการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ผ่านทางอินเทอร์เน็ตจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งชาวต่างชาติที่สนใจศึกษาพระพุทธศาสนาก็มี มากยิ่งขึ้นตามมาด้วยและมีเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่ง

เปรียบเสมือนเป็นชุมชนเมืองแห่งใหม่ของโลก เป็นชุมชนของคนทั่วทุกมุมโลก เป็นช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ไม่จำกัดพรหมแดน ไม่จำกัด สถานที่และไม่จำกัดเวลา การกระจายข้อมูลข่าวสารในระบบอินเทอร์เน็ตมีค่าใช้จ่ายต่ำที่สุด เมื่อเทียบกับช่องทางอื่น ๆ เช่น สื่อโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ เป็นต้น นอกจากนี้ สื่ออินเทอร์เน็ต นับวันยังมีผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทางเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบอินเทอร์เน็ตจะเป็นปัจจัยสำคัญของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แม้คำสอนทางพระพุทธศาสนา ก็พยายามตีความและอธิบายด้วยเทคโนโลยี มีนักคิดบางท่านพยายามอธิบายหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา เพื่อให้เชื่อมโยงกับโลก แห่งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมเทคโนโลยี ในยุคปัจจุบันเราปฏิเสธกันไม่ได้ว่าเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องกับมนุษย์ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้สังคมต้องสัมพันธ์กับเทคโนโลยี (พระครูสังฆรักษ์พิทยา ญาณธโร (ปิยวารกุล), 2561) ทำให้โลกต้องมีสถานะที่แปรเปลี่ยนไป สังคมโลกเปลี่ยนจากสังคมเกษตรอุตสาหกรรม มาเป็นสังคมแห่งข้อมูลสารสนเทศ ทำให้คนทั่วโลก ติดต่อกันได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น ยุคสมัยนี้พูดได้ในหนึ่งว่าเป็นยุคของเทคโนโลยี หรือจะเรียก ขึ้นมาใหม่ว่ายุคสารสนเทศ คือ ยุคข่าวสารข้อมูล ขณะที่ข้อมูลข่าวสาร ทางจิตนิยมแทบจะไม่มีสภาพทั่วไปในโลกปัจจุบันนี้ ข่าวสารข้อมูล มีอิทธิพลอย่างกว้างขวางและมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลให้ข้อมูลและข่าวสารแพร่ กระจายไปในเวลาอันรวดเร็ว ครอบคลุมไปทั่วโลก ทำให้โลกแคบลงเหมือนเป็นชุมชนเดียวกัน การเชื่อมโยง ด้านสารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างโอกาสทางการศึกษา และการพัฒนาตนเอง ทำให้ เข้าถึงแหล่งความรู้ที่ต้องการได้มากขึ้น เป็นระบบการเรียนรู้ที่ เข้าถึงผู้คนได้มากที่สุด ดังนั้น ควรให้ความสำคัญของ การใช้สื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อการเผยแผ่ข้อมูลข่าวสาร (พจนารถ สุพรรณกุล, 2557)

เมื่อเป็นเช่นนี้ การจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล จึงมีการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือ เพราะสังคมสมัยปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองอย่างรวดเร็ว การจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อให้ผู้ฟังจะได้รับฟังธรรมผ่านช่องทางดิจิทัล เป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับพุทธศาสนิกชนหรือบุคคลที่สามารถเข้าถึงสื่อสารสนเทศได้ เป็นข้อคิดคติธรรม จะได้ละเว้นจากการทำความชั่ว ทำความดีหรือได้กับมาประพฤติปฏิบัติธรรม เป็นต้น

การจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนามีความเป็นมาอย่างยาวนาน นับแต่สมเด็จพระสัมมาพระพุทธเจ้าทรงประทานการอุปสมบทแก่พระอัญญาโกณฑัญญะ ถือว่าเป็นการสืบศาสนทายาทเป็นครั้งแรก และทรงประกาศความจริงแห่งชีวิตด้วยการแสดงพระธรรมจกกับปวัตตนสูตร เป็นปฐมฤกษ์แห่งการประกาศพระพุทธศาสนาหลังจากนั้นทรงส่งพระสาวกไปประกาศพระสัทธรรมด้วย

พระพุทธดำรัสว่า “ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวจาริกไปเพื่อประโยชน์ และความสุข แก่ชนหมู่มาเพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและสุขแก่พวกทวยเทพและมนุษย์ อย่าไปโดยทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้นมีความงามในท่ามกลาง และความงามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถ และพยัญชนะบริสุทธิ์บริบูรณ์ ครบถ้วน” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) คณะสงฆ์ได้กำหนดการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา เป็นกิจการอันหนึ่งของคณะสงฆ์ไทย

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ การทำให้พระพุทธศาสนา ขยายวงกว้างออกไปให้แพร่หลาย ได้แก่ การดำเนินการเพื่อให้หลักคำสอน ในพระพุทธศาสนาเผยแผ่ ออกไป ทำให้มี ผู้เคารพเลื่อมใสศรัทธาในพระรัตนตรัย น้อมนำหลักคำสอน ในพระพุทธศาสนาไป ประพฤติ ปฏิบัติเพื่อให้เกิดแก่ผู้ปฏิบัติเหล่านั้น เพราะพระพุทธศาสนาบังเกิดขึ้น เพื่อประโยชน์สุข แก่ชาวโลกหัวใจสำคัญของการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธศาสนา ก็เพื่อประโยชน์สุขแก่ ชาวโลก โดยให้ เกิดประโยชน์สุข ตามที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ พระภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาส และเจ้า คณะทุกชั้นมีหน้าที่จะต้องรับผิดชอบ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จะต้องจัดทำอันเป็น ภารกิจประจำตลอดเวลาที่ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส หรือตำแหน่งที่สูงขึ้นไป แยกออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) เป็นฐานะในการจัดการศึกษา อบรมสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิต และ 2) เป็นฐานะในการอบรม และสั่งสอนธรรมะแก่คฤหัสถ์ (กรมการศาสนา, 2540)

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรบุญโญ) กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ ดังนี้ กิจการเผยแผ่ พระศาสนา ของวัดและคณะสงฆ์ในปัจจุบัน มีทั้งแบบประเพณี แบบปรับปรุงให้เหมาะสมกับ สภาพสังคม ปัจจุบัน และแบบที่จัดเป็นคณะหรือหน่วยงานเฉพาะจัดขึ้น มีการดำเนินการดังนี้ (สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรบุญโญ), 2540)

1. การเผยแผ่ตามประเพณีคณะสงฆ์และตามประเพณีไทย ได้แก่ การเทศนา อบรม สั่งสอนประชาชนตามความประสงค์และโอกาสต่าง ๆ ของพุทธศาสนิกชน
2. การเผยแผ่แบบปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน ได้แก่ การ บรรยายธรรม การสนทนาธรรม การปาฐกถาธรรมในที่ประชุม ที่วัด หรือที่อื่น ๆ ในโอกาส ต่าง ๆ หรือโดยทาง วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ บันทึกลงแผ่นเสียงหรือแถบบันทึกเสียงนำไป เผยแผ่ในที่อื่น ในโอกาส ต่าง ๆ รวมตลอดถึงการพิมพ์หนังสือเทศน์ หนังสือธรรมะออกเผยแผ่ ในหนังสือพิมพ์
3. การเผยแผ่แบบจัดเป็นคณะหรือหน่วยงานเผยแผ่หรือเป็นสถานศึกษาเป็น การประจำ หรือครั้งคราว หรือจัดเป็นกิจกรรมพิเศษภายในวัด หรือในหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น งานพระธรรมทูต งานพระธรรมจาริก งานอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) หน่วย สงเคราะห์ พุทธมามกะ ผู้เยาว์ โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ฯลฯ
4. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านคฤหัสถ์ มีการจัดตั้งเป็นสมาคมเพื่อเผยแผ่ พระพุทธศาสนา เช่น พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ยุวพุทธสมาคม

แห่ง ประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมส่งเสริมพระพุทธศาสนาต่าง ๆ การบรรยายธรรมในที่ ประชุมและทางสื่อมวลชนต่าง ๆ การตั้งชมรมพุทธศาสน์ในมหาวิทยาลัยและโรงเรียนต่าง ๆ ตลอดจนการรักษาพระพุทธศาสนาในสถานรักษาและในที่สาธารณะต่าง ๆ

5. การจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ วัดบางวัดได้จัดให้มี ปาฐกถาธรรมเป็นประจำทุกสัปดาห์ หรือจัดกิจกรรมหลายประการ เช่น การหล่อเทียนเข้าพรรษา อาจมีการประกวดกัน วันสงกรานต์จัดให้มีพิธีการสงฆ์น้ำพระ การแห่พระธาตุ การแห่พระ การขนทรายเข้าวัด การก่อเจดีย์ทราย

การเผยแผ่พุทธธรรมในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้ามี วิธีดำเนินการใน การประสานมนุษยสัมพันธ์โดยตระหนักในเหตุ 3 ประการ อยู่เสมอ และในทุก ๆ กรณีที่พระพุทธองค์ทรงดำเนินการคือ 1) ทรงค้นหาพื้นเพเดิมของเขา 2) ทรงวิจัยถึงความต้องการของเขา 3) ทรงรู้วิธีเข้าถึงจิตใจของเขาจึงกล่าวได้ว่าการเผยแผ่ของพระพุทธเจ้าทำกันหลายรูปแบบ เช่น การแสดงธรรม การสนทนาธรรมการแนะนำสั่งสอน การปฏิบัติตนให้เป็นที่น่าเลื่อมใส และการตอบปัญหาข้อข้องใจสงสัย เป็นต้น โดยที่พระพุทธเจ้าได้ทรงประทานแม่แบบ หลักในการปฏิบัติ การแสดงธรรม ให้มีเหตุผลต่อเนื่องกันไปโดยลำดับ ชี้แจงให้เข้าใจชัดเจนในแต่ละประเด็น แสดงธรรมด้วยจิตเมตตา มุ่งให้ประโยชน์แก่ผู้ฟัง ไม่แสดงธรรมเพราะเห็นแก่ลาภสักการะแสดงธรรมไม่ยกตนข่มท่าน และไม่เสียดสีชมขู่ผู้อื่น ให้เกิดความกระตือรือร้นทั้งนี้เพราะพระพุทธศาสนาเป็น ศาสนาที่สอนมุ่งประโยชน์ต่อมหาชน สอนด้วยเหตุผลเป็นศาสนาที่มีในโลกที่องค์ผู้ประดิษฐานและผู้เผยแผ่ ไม่ได้สอนให้เชื่ออย่าง 맹าย พระพุทธเจ้าได้ตรัสอยู่เสมอว่าให้คิดตรองเสียให้ดีกว่า แล้วจึงเชื่อให้เชื่อภายหลังที่เข้าใจเหตุผลดี ไม่ใช่ให้เชื่อเสียก่อน แล้วจึงเข้าใจภายหลังหลักใหญ่ของ พระพุทธศาสนานั้นอยู่ที่เหตุผล ผลทุกประการย่อมมาจากเหตุถ้าไม่มีเหตุก็ไม่มีผลด้วยเหตุดังนี้ บทบาทการเผยแผ่มีเหตุผลที่ดี จึงประกาศให้ทราบมีลักษณะอะลุ่มอล่วย แสดงถึงการมีใจกว้าง ไม่ผูกมัดผู้อื่นด้วยความคิดของตน อีกทั้งการเผยแผ่พุทธธรรม นับว่าเป็นหัวใจของการสืบทอดอายุ พระพุทธศาสนาให้วัฒนาสถาพร งานเผยแผ่ที่พระสงฆ์ทำกันอยู่ทั่วไปในปัจจุบันนี้ ดังนี้ (ปิ่น มุทุกันต์, 2533)

1. งานพระธรรมทูต เป็นงานที่นำพุทธบริษัทและประชาชนทั่วไปให้เกิดความคิดถึง คุณค่าของธรรมะ และความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติธรรม สามารถนำธรรมะมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ อย่างวิธีและถูกต้องรวมทั้งสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ในด้านเศรษฐกิจ สังคม การปกครองและ สิ่งแวดล้อมประเทศชาติแนวการปฏิบัติงานของพระธรรมทูต ได้แก่ การเทศน์ การบรรยายการสนทนา ธรรมิกถา นำฝึกปฏิบัติ นำเป็นพุทธมามกะ เยี่ยมเยียน นำพัฒนาท้องถิ่น สาธิตและนำจัดกิจกรรม

2. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) เป็นกิจกรรมของคณะสงฆ์ไทย ตามระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พ.ศ. 2518 มีความมุ่งหมายที่จะพัฒนาท้องถิ่นระดับตำบลลงสู่หมู่บ้าน โดยให้พระภิกษุในชนบทได้มี

บทบาทเป็นแกนนำใน การส่งเสริมวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนนั้น ๆ

3. งานอบรมจริยธรรมนักเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อมุ่งให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อ สถาบันพระพุทธศาสนา สามารถปฏิบัติตามหน้าที่ชาวพุทธได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และน้อมนำหลักพุทธธรรมไปประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

4. การเผยแพร่ทางวิทยุและโทรทัศน์

5. วารสาร นิตยสารเผยแพร่ธรรม

6. งานเผยแพร่ต่างประเทศ

กล่าวโดยสรุป การจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ได้ ดังนี้ คือ ปัจจุบันภิกษุสงฆ์ใช้วิธีในการเผยแผ่ธรรมะหลายวิธี เช่น การเทศนาปาฐกถาธรรม อภิปรายธรรม สนทนาธรรม การสอนจิตภาวนา การเทศนาสั่งสอนประชาชน เป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่พระสงฆ์และคณะสงฆ์ ถือเป็นกิจการที่สำคัญ นอกจากนี้ยังมีลักษณะอื่น ๆ ที่เป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้แก่ งานพระธรรมทูต งานที่เผยแผ่แก่ประชาชนทั่วไป หน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบล (อ.ป.ต.) งานอบรมจริยธรรมนักเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ การเผยแผ่ทางวิทยุและ โทรทัศน์ วารสาร นิตยสารเผยแพร่ธรรม งานเผยแพร่ต่างประเทศ งานบรรพชาสามเณรฤดูร้อน การส่งเสริมหน่วยสังเคราะห์พุทธมามกะผู้เยาว์ และการเผยแผ่ตามศักยภาพของวัด เพื่อให้ได้ผลดีและมี ประสิทธิภาพ

การใช้เทคโนโลยีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

เทคโนโลยีสารสนเทศ

ข้อมูล (Data) คือ ข้อเท็จจริงที่อยู่ในรูปของตัวเลขหรือสัญลักษณ์ที่มีความหมายเฉพาะตัว ไม่ได้แสดงความสัมพันธ์ใด ๆ และไม่สามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจได้โดยตรง

สารสนเทศ (Information) หมายถึง ข้อมูลที่ได้ผ่านการประมวลผลแล้ว สามารถนำมาใช้ ประโยชน์ เพื่อประกอบการตัดสินใจได้

เทคโนโลยี (Technology) คือ การประยุกต์เอาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ มาทำให้เกิดประโยชน์ต่อมนุษย์ เป็นเครื่องมือที่ช่วยประมวลผลข้อมูลสารสนเทศนั่นเอง (เกียรติพงษ์ อดมธนะธีระ, 2561)

การใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารช่องทางต่าง ๆ มีดังนี้

Facebook (เฟสบุ๊ก) คือ บริการบนอินเทอร์เน็ตบริการหนึ่ง ที่จะทำให้ผู้ใช้สามารถติดต่อสื่อสารและร่วมทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง หรือหลาย ๆ กิจกรรมกับผู้ใช้ Facebook เป็นที่นิยมกันอย่างมาก และยัง สามารถทำกิจกรรมอื่น ๆ ผ่านแอปพลิเคชันเสริม

(Applications) ที่มีอยู่อย่างมากมาย ซึ่งแอปพลิเคชัน ดังกล่าวได้ถูกพัฒนาเข้ามาเพิ่มเติมอยู่เรื่อย ๆ (สุริยวรรณ, 2557)

ไลน์ (Line) คือ Application สำหรับการสื่อสารยอดนิยม เนื่องจากมีความสามารถที่หลากหลาย และทำงานได้บนหลากหลายอุปกรณ์ ไม่ว่าจะเป็นสมาร์ทโฟน, แท็บเล็ต หรือแม้กระทั่ง บนเครื่องคอมพิวเตอร์ สำหรับความสามารถเด่น ๆ ที่ทำให้ Line มีความแตกต่างจาก Application สื่อสารอื่น ๆ ก็คือรูปภาพตัวการ์ตูนสื่ออารมณ์ที่เรียกว่าสติ๊กเกอร์ ประโยชน์ของมันคือช่วยให้ลด ปริมาณการพิมพ์ข้อความ และช่วยสร้างความแปลกใหม่ในการสนทนาได้เป็นอย่างดี

Twitter คือเครือข่ายสังคมออนไลน์อีกค่ายหนึ่ง เน้นความเรียบง่ายและรวดเร็ว Twitter มันเร็วขนาดที่ว่า ถ้าเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นแล้วเราทวีตไป คนที่ฟอลโลว์เราจะเห็นข้อความ นั้นแทบจะทันทีที่เราทวีตเลยทีเดียว อย่างช้าเหลือมก้นไม่เกินนาที ต่างกับ Facebook ที่อะไรช้าๆ อย่างจะโพสต์มาบนนิวฟีดต้องผ่านอัลกอริทึม กรองข้อมูลต่าง ๆ มากมาย ทำให้ข้อมูลมาถึงช้าไป รวมถึงโฆษณาเยอะด้วย เว็บไซต์ คือสื่อนำเสนอข้อมูลบนเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือคือการรวบรวม หน้าเว็บเพจ หลายหน้า ซึ่งเชื่อมโยงกันผ่านทางไฮเปอร์ลิงก์ ซึ่งต้องเปิดด้วยโปรแกรมเฉพาะทางที่เรียกว่า Web Browser โดยถูกจัดเก็บไว้ในเวิลด์ไวด์เว็บ และเว็บไซต์นั้นถูกสร้างขึ้นด้วยภาษาทางคอมพิวเตอร์ที่ เรียกว่า HTML (Hyper Text Markup Language) และได้มีการพัฒนาและนำภาษาอื่น ๆ เข้ามาร่วมด้วย เพื่อให้มีความสามารถมากขึ้น เช่น PHP, SQL, Java ฯลฯ เว็บไซต์ นั้นมีคำศัพท์เฉพาะทางหลายคำ เช่น เว็บเพจ (web page) และ โฮมเพจ (home page) เป็นต้น ปัจจุบันการออกแบบเว็บไซต์ ไม่ใช่เรื่องยากอีกต่อไป เนื่องจากมีเครื่องมือใน การออกแบบเว็บไซต์ให้เลือกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นโปรแกรมสำเร็จรูป อาทิเช่น CMS (Content Management System) อย่าง Joomla, word press, drupal เป็นต้น โดยเว็บไซต์นั้นมีไว้เพื่อแสดงข้อมูลที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้ทำเว็บไซต์ นั้น ๆ เช่น แสดงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ข้อมูลบริษัท ขายสินค้า เป็นต้น

เทคโนโลยีสารสนเทศกับการเผยแผ่พุทธศาสนา

ปัจจุบัน ยุคดิจิทัล เทคโนโลยีสารสนเทศมีการพัฒนาเครือข่ายทั่วโลก การสืบค้นหา การรับส่งข้อมูล การพูดคุย ได้ตอบ ไปทั่วโลกอย่างไร้พรมแดน การเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องอาศัย เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสาร แต่เอกสาร และหนังสือต่าง ๆ ยังมีความจำเป็นต้องใช้เป็นหลัก และสะดวกในการผลิต (พจนารถ สุพรรณกุล, 2557)

ประโยชน์ของ ICT

1. ให้ความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงาน
2. ลดปริมาณผู้ดำเนินงานและประหยัดพลังงาน
3. จัดระบบและระเบียบการได้ง่ายขึ้น

4. ลดข้อผิดพลาดในระหว่างการค้าเนกา
5. สร้างความโปร่งใสให้กับหน่วยงานหรือองค์กร
6. ลดปริมาณกระดาษที่ใช้ในการดำเนินงาน
7. ลดขั้นตอนในระหว่างการค้าเนกา
8. ประหยัดพื้นที่ในจัดเก็บเอกสาร

หลักการที่จะเป็นนักเผยแผ่ที่พระพุทธเจ้าได้ทรงสอนพระสาวก มีดังนี้ (พจนารณสุพรรณกุล, 2557)

1. หลักประโยชน์ และความสุขของมหาชนเป็นที่ตั้ง
2. หลักไตรสิกขา คือสิ่งที่เรียกว่า ความงามในเบื้องต้น คือศีล
3. หลักศักยภาพของมนุษย์ คือสิ่งที่พระพุทธเจ้าได้ให้หลักว่า มนุษย์ที่ฝึกได้ และสามารถรู้ตามได้

จากการที่พระพุทธเจ้าได้ใช้หลักการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จนทำให้พุทธศาสนา เจริญรุ่งเรืองในประเทศอินเดียนั้น พระพุทธเจ้ายังกำหนดคุณสมบัติของผู้สอน มีลีลาการสอนที่ทำให้ เข้าใจง่าย และยังให้ยึดหลักธรรมคือ กัลยาณมิตร 7 ประการ และยักรวมถึงคุณสมบัติผู้เผยแผ่ต้องมี คือ 1) คุณสมบัติภายนอกทางกายภาพ และ 2) คุณสมบัติภายในของผู้เผยแผ่ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจหลักพุทธธรรม จะได้สอน ให้ถูกประเด็น ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ โดยมีจุดมุ่งหมาย ให้ได้รับความสุขความเจริญแก่ผู้ฟัง เป็นที่ตั้งและมีจิตประกอบด้วยเมตตาธรรมเกิดความเลื่อมใสในพระรัตนตรัย จนน้อมนำธรรมไปประพฤติปฏิบัติ

หลักการสื่อสารการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตั้งแต่ยุคแรก (ยุคก่อนใช้ตัวอักษร)

ยุคที่ พระพุทธเจ้าและพระสาวกอยู่ ใช้หลักการสื่อสารธรรมะ คือการใช้แบบ मुखปาฐะ (การท่องจำ) เพื่อพระพุทธเจ้าได้สอนให้แก่พระภิกษุ อุบาสก และอุบาสิกา ในสถานที่ต่าง ๆ (พระมหาสมจินต์ สมมาปญโญ, 2547)

ยุคที่สอง (ยุคการใช้ตัวอักษร) คือยุคที่เริ่มมีการสื่อสาร โดยจารึกลงผนังถ้ำ และรูปปั้น ต่าง ๆ เมื่อมีการพัฒนาเครื่องมือการสื่อสาร ก็ได้มีการจารึกคำสอนพระพุทธเจ้า และเรื่องราวต่าง ๆ ตาม ผนังถ้ำต่างที่ได้พบเห็นกันมา

ยุคที่สาม (ยุคการพิมพ์) คือยุคที่มีการพัฒนาเครื่องมือในการทำสำเนาและการพัฒนาของ ภาษา ก็มีการจารึกคำสอนพระพุทธเจ้า ลงในใบลานต่าง ๆ และในหนังสือพระไตรปิฎก ที่เราได้พบเห็น กันมา

ยุคที่สี่ (ยุคสื่อไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์) คือยุคที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยใช้ คอมพิวเตอร์ มือถือ และสื่อโซเชียลต่าง ๆ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา รวมถึงคำสอนพระพุทธเจ้า ในระบบ Facebook Youtube Instagram ต่าง ๆ ที่ทำให้พระพุทธศาสนาเข้าสู่ยุคคนรุ่นใหม่ได้ง่าย เนื่องจากสังคมสารสนเทศเป็นยุคในการบริโภคข่าวสาร และเป็นปัญหาในสถานการณ์ปัจจุบันในยุค ดิจิทัล ที่คนรุ่นใหม่และรุ่นกลาง ไม่มีเวลา

ไปวัดฟังธรรม เนื่องจากมีภาระในการทำมาหากินเลี้ยงดู ครอบครัว จนไม่มีเวลาจะเข้าวัด และทั้งหมดนี้ก็มีการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามยุค สมัย เพื่อจะได้ดำรงคำสอนของพระพุทธเจ้าสืบต่อไป

หลักการสื่อสารที่จะนำมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา นั้นต้องมียุทธศาสตร์ประกอบอยู่ 5 ส่วน คือ 1) ผู้ส่งสาร 2) สาร 3) สื่อ 4) ผู้รับสาร 5) ปฏิกริยาตอบโต้ และทั้งหมดเป็นปัจจัยที่สำคัญและมีผลต่อการสัมฤทธิ์ผลในการสื่อสาร ดังเรื่องราวในสมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้า ก็ได้ใช้หลักการสื่อสารได้เป็นอย่างดี โดยยกตัวอย่าง พระพุทธเจ้าก็ใช้การสื่อสารด้วยสื่ออุปกรณ์ในการสอนให้ เข้าใจง่าย ในเรื่องของศพพระนางสิริมา ซึ่งเป็นน้องสาวของหมอชีวกเป็นเครื่องมือสอนความจริง ให้แก่พระภิกษุและสาธุชนที่หลงใหลในเรือนร่างนางสิริมาที่เน่าเปื่อย โดยพระองค์ทรงแนะนำให้ พระราชาโปรดให้ราชบุรุษตักลงปาวประกาศ ขายร่างหรือศพของนางสิริมา ราคา 1,000 กหาปณะ แล้วลดราคาลงเรื่อย ๆ จนมอบให้เปล่าโดยไม่คิดมูลค่า แต่ก็ยังไม่มีใครปรารถนาศพของนางสิริมา หลังจากนั้นพระพุทธองค์จึงตรัสเป็นคาถาว่า

ปสส จิตตกตัม พิมพํ อรูกายํ สมุสสิตัม

อาตุรํ พหุสงกปปี ยสส นตฺถิ จฺวํ จฺจิตฺติ. (ขุ.ธ.อ. 5/99.)

เธอจงดูอัตภาพ ที่ไม่มีความยั่งยืนและความมั่นคง อันกรรมทำให้จิตรแล้ว มีกายเป็นผลอันกระดูก 300 ท่อนยกขึ้นแล้ว อันอาตุร ที่มหาชนครุ่นคิดแล้วโดยมาก หลักการสื่อสารที่พระพุทธเจ้าเป็นผู้ที่มีปัญญาในการส่งสาร และสื่อ ไปถึงผู้รับสารให้ พิจารณาและไตร่ตรองได้ยังเข้าใจง่าย

สภาพแวดล้อมทางสังคมพระสงฆ์ในยุคดิจิทัล มีดังนี้

คณะสงฆ์จึงควรจะต้องมีพระสงฆ์ที่ศึกษาและพัฒนาในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้มากขึ้น จะได้นำไปเผยแผ่ให้กับคนรุ่นใหม่ได้ เพราะพูดภาษาเดียวกัน หากไม่เดินทางไปด้วยกายก็สามารถ อาศัยความเจริญทางเทคโนโลยีเผยแผ่ธรรมผ่าน อินเทอร์เน็ตหรือช่องทางอื่น ๆ

1. ถึงเวลาและจำเป็นที่ภิกษุรุ่นใหม่จักได้ศึกษา ICT ให้เข้าใจ ให้เข้าถึง และสามารถ นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติตามมหาปริณิพพานสูตรได้เป็นอย่างดี กล่าวคือสามารถใช้ ICT มาช่วยศึกษาพระธรรมจนรู้แจ้ง สามารถใช้ ICT มาช่วยปฏิบัติตามพระธรรมวินัยจนหมดจด สามารถ ใช้ ICT มาช่วยเผยแผ่พระศาสนาจนกว้างไกล และสามารถใช้ ICT มาช่วยปกป้องพระศาสนาจน เสร็จกิจ

2. จากมหาปริณิพพานสูตรข้างต้น ผู้รู้ได้สรุปหน้าที่และบทบาทของพุทธบริษัทเป็น 4 ประการ คือ

2.1 การศึกษาพระธรรม

2.2 การนำความรู้นั้นไปประพฤติปฏิบัติ

2.3 การเผยแผ่พระศาสนา เพื่อผู้อื่นเข้าใจและนำไปประพฤติปฏิบัติ

2.4 การปกป้องพระศาสนา เมื่อมีผู้กล่าวให้คลาดเคลื่อน หรือจ้วง

จาบพระธรรมวินัย

กล่าวโดยสรุป เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยให้การทำงานรวดเร็ว ถูกต้อง และแม่นยำ ในระบบการจัดการของ การเผยแพร่ต้องใช้ข้อมูลเพื่อการดำเนินการ โดยใช้เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี การสื่อสารเป็นเครื่องมือช่วย ในการดำเนินการเพื่อให้การเผยแพร่มี ประสิทธิภาพ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศช่วยให้การแผ่แผ่กว้างขวางขึ้น เมื่อมีการพัฒนา ระบบเก็บและใช้ ข้อมูล ทำให้การเผยแพร่ต่าง ๆ อยู่ในรูปแบบสารสนเทศ สามารถส่งข้อมูลผ่าน ทาง โทรศัพท์ หรือผ่านคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมระบบอินเทอร์เน็ตได้ เทคโนโลยีสารสนเทศช่วย ดำเนินในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี การจัดการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในยุคนี้จึง จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาจัดการเผยแพร่พระพุทธศาสนา

สรุป

การจัดการเผยแพร่พระพุทธศาสนายุคดิจิทัล คณะสงฆ์และบุคลากรด้านการเผยแพร่ และพัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูลและรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการเผยแพร่ ในปัจจุบันองค์กรต่าง ๆ ทุกระดับเห็นความสำคัญที่จะนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ การสร้างเสริมคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของสังคมเมือง มีการพัฒนาใช้ระบบสื่อสารโทรคมนาคม เพื่อติดต่อสื่อสารให้ สะดวกขึ้น มีการประยุกต์มาใช้กับเครื่องอำนวยความสะดวกมากมาย และเสริมสร้างความเท่า เทียมใน สังคมและการกระจายโอกาส เทคโนโลยีสารสนเทศทำให้เกิดการกระจายไปทั่วทุกหน แห่ง แม้แต่ถิ่น ทุรกันดาร ทำให้มีการกระจายโอกาสการเรียนรู้ มีการใช้ระบบการเรียนการ สอนทางไกล การกระจาย การเรียนรู้ไปยังถิ่นห่างไกล การเผยแพร่หลักธรรมคำสอนของ พระพุทธศาสนาทางออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ค ไลน์ เว็บไซต์ ยูทูบ และโลกออนไลน์ต่าง ๆ จึงมี ความสำคัญในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา บุคลากรทางพระพุทธศาสนาจึงต้องศึกษาเรียนรู้ การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศให้ได้เป็นอย่างดีเพื่อการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนให้ พุทธศาสนิกชนได้เข้าถึงหลักธรรมคำสั่งสอนและน้อมนำคำสอนนั้นไปประพฤติปฏิบัติ

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา. (2540). คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการศาสนา.

กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.

เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ. (2561). เทคโนโลยีสารสนเทศ. เรียกใช้เมื่อ 30 ธันวาคม 2563 จาก

<https://www.iok2u.com/index.php/article/information-technology/183-information-technology-it>.

ปิ่น มุทุกันต์. (2533). มุมสว่าง. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: มีเดียโฟกัส.

- พจนารถ สุพรรณกุล. (2557). การเผยแผ่พระพุทธศาสนากับเทคโนโลยีสารสนเทศ. เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2561 จาก <http://phd.mbu.ac.th/index.php/2014-08-28-08-57-4/106-2014-09-2008-27-56>.
- พระครูสังฆรักษ์พิทยา ญาณธโร (ปิยวารกุล). (2561). ศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสมจินต์ สมมาปญโญ. (2547). วิพากษ์แนวคิดพระพุทธศาสนาสำหรับโลกหลังยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง วรบุญโญ). (2540). การเผยแผ่พระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- สุรวิพรรณ. (2557). เทคโนโลยีและสารสนเทศ. เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2561 จาก <http://surewan147.blogspot.com/2014/01/facebook-twitter-google-youtubeline.html>.